ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 9ης Δεκεμβρίου 2004 *

Στην υπόθεση C-177/03,

με αντικείμενο προσφυγή λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 141 ΕΑ, ασκηθείσα στις 16 Απριλίου 2003,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους J. Grunwald και B. Stromsky, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τους G. de Bergues και E. Puisais,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), M. Ilešič και E. Levits, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 1ης Ιουλίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Γαλλική Δημοκρατία, μη λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς τα άρθρα 2, 3, 5, 6, 7 και 8 της οδηγίας 89/618/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 1989, σχετικά με την ενημέρωση του πληθυσμού για τα εφαρμοστέα μέτρα προστασίας της υγείας και την ακολουθητέα συμπεριφορά σε περίπτωση έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες (ΕΕ L 357, σ. 31, στο εξής: οδηγία), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία.

Το νομικό πλαίσιο

2 Το άρθρο 1 της οδηγίας έχει ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία αποβλέπει στον καθορισμό, σε κοινοτικό επίπεδο, κοινών στόχων σχετικά με τα μέτρα και τις διαδικασίες ενημέρωσης του πληθυσμού με σκοπό την ενίσχυση της επιχειρησιακής προστασίας της υγείας του σε περιπτώσεις έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες.»

3 Το άρθρο 2 της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, ως περίπτωση έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες νοείται κάθε κατάσταση:

1) που είναι συνέπεια:

α) ατυχήματος που έχει συμβεί στο έδαφος κράτους μέλους σε εγκαταστάσεις ή στα πλαίσια δραστηριοτήτων από τις αναφερόμενες στο σημείο 2 και έχει προκαλέσει ή υπάρχει κίνδυνος να προκαλέσει σημαντική διαρροή ραδιενεργών υλών

ή

β) της διαπίστωσης, μέσα ή έξω από το έδαφός του, αφύσικων επιπέδων ραδιενέργειας, τα οποία είναι πιθανό να είναι επιβλαβή για τη δημόσια υγεία στο εν λόγω κράτος μέλος

ή

γ) άλλων ατυχημάτων, εκτός αυτών που ορίζονται στο στοιχείο α΄, που έχουν συμβεί σε εγκαταστάσεις ή στα πλαίσια δραστηριοτήτων από τις αναφερόμενες στο σημείο 2 και έχουν προκαλέσει ή υπάρχει κίνδυνος να προκαλέσουν σημαντική διαρροή ραδιενεργών υλών

ή

δ) άλλων ατυχημάτων από τα οποία προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί σημαντική διαρροή ραδιενεργών υλών·

2) που οφείλεται στις εγκαταστάσεις και δραστηριότητες που αναφέρονται στο σημείο 1, στοιχεία α΄ και γ΄, και που είναι οι εξής:

α) οποιοσδήποτε πυρηνικός αντιδραστήρας, όπου και αν βρίσκεται,

β) οποιαδήποτε άλλη εγκατάσταση που έχει σχέση με τον κύκλο των πυρηνικών καυσίμων,

γ) οποιαδήποτε εγκατάσταση διαχείρισης ραδιενεργών καταλοίπων,

δ) μεταφορά και αποθήκευση πυρηνικών καυσίμων και ραδιενεργών καταλοίπων,

ε) κατασκευή, χρησιμοποίηση, αποθήκευση, διάθεση και μεταφορά ραδιοϊσοτόπων για γεωργικούς, βιομηχανικούς ιατρικούς και συναφείς προς αυτούς επιστημονικούς και ερευνητικούς σκοπούς

και

στ) χρησιμοποίηση ραδιοϊσοτόπων για παραγωγή ενέργειας σε διαστημικά μηχανήματα.»

4 Το άρθρο 3 της οδηγίας έχει ως εξής:

«Για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, οι όροι "σημαντική διαρροή ραδιενεργών υλών" και "αφύσικα επίπεδα ραδιενέργειας τα οποία είναι πιθανό να είναι επιβλαβή για τη δημόσια υγεία" καλύπτουν τις καταστάσεις που ενδέχεται να επιφέρουν υπέρβαση των ορίων δόσης που ορίζουν, για το κοινό, οι οδηγίες οι οποίες καθορίζουν τις βασικές κοινοτικές προδιαγραφές στον τομέα της προστασίας από ακτινοβολίες [...]»

5 Το άρθρο 5 της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο πληθυσμός που ενδέχεται να πληγεί σε περίπτωση έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες να ενημερώνεται για τα μέτρα προστασίας της υγείας που εφαρμόζονται στην περίπτωσή του και για τη συμπεριφορά που θα πρέπει να ακολουθήσει σε περίπτωση έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες.

2. Οι παρεχόμενες πληροφορίες αφορούν τουλάχιστον τα σημεία που περιέχονται στο παράρτημα I.

3. Οι πληροφορίες αυτές γνωστοποιούνται στον πληθυσμό για τον οποίο γίνεται λόγος στην παράγραφο 1 χωρίς να χρειάζεται να το ζητήσει.

4. Τα κράτη μέλη αναπροσαρμόζουν τις πληροφορίες και τις γνωστοποιούν σε τακτά χρονικά διαστήματα καθώς και όποτε επέρχονται σημαντικές αλλαγές στα περιγραφόμενα μέτρα. Οι πληροφορίες αυτές είναι διαρκώς προσιτές στο κοινό.»

6 Το άρθρο 6 της οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, μόλις συμβεί περιστατικό έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες, να ενημερώνεται αμέσως ο πραγματικά πληττόμενος πληθυσμός, σχετικά με τα δεδομένα της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, τη συμπεριφορά που θα πρέπει να ακολουθήσει και τα μέτρα που θα επιβληθούν, ανάλογα με την περίπτωση, για την προστασία της υγείας του.

2. Η διάδοση των πληροφοριών αφορά, ανάλογα με την περίπτωση έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες, τα σχετικά σημεία που αναφέρονται στο παράρτημα II.»

7 Το άρθρο 7 της οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα πρόσωπα που δεν ανήκουν στο προσωπικό των εγκαταστάσεων και/ή δεν συμμετέχουν στις δραστηριότητες οι οποίες καθορίζονται στο άρθρο 2, σημείο 2, αλλά τα οποία ενδέχεται να συμμετέχουν στην οργάνωση της βοήθειας σε περίπτωση έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες, να λαμβάνουν κατάλληλες πληροφορίες, τακτικά προσαρμοζόμενες στα νέα δεδομένα, σχετικά με τους κινδύνους που διατρέχει η υγεία τους λόγω της [συμμετοχής τους] και τα προληπτικά μέτρα που πρέπει να λάβουν στην περίπτωση αυτή· η ενημέρωση αυτή λαμβάνει υπόψη τις διάφορες περιπτώσεις έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες που είναι δυνατό να ανακύψουν.

2. Οι προαναφερόμενες πληροφορίες συμπληρώνονται, μόλις συμβεί περιστατικό έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες, με κατάλληλες πληροφορίες για τη συγκεκριμένη περίπτωση.»

8 Το άρθρο 8 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Στις πληροφορίες που αναφέρονται στα άρθρα 5, 6 και 7 περιλαμβάνονται και οι αρχές οι οποίες είναι αρμόδιες για την εφαρμογή των μέτρων που περιγράφονται στα άρθρα αυτά.»

9 Δυνάμει του άρθρου 161, τρίτο εδάφιο, ΕΑ, η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

10 Η Επιτροπή, αφού απηύθυνε έγγραφο οχλήσεως στη Γαλλική Δημοκρατία ζητώντας της να υποβάλει τις παρατηρήσεις της, στις 27 Ιουλίου 2000 της απέστειλε αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία διαπίστωσε ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν είχε λάβει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς ορισμένες διατάξεις της οδηγίας και τη διέταξε να λάβει τα μέτρα αυτά εντός δύο μηνών από της κοινοποιήσεως της αιτιολογημένης γνώμης. Η προθεσμία αυτή παρατάθηκε, κατόπιν αιτήσεως των γαλλικών αρχών, έως τις 27 Οκτωβρίου 2000.

11 Ακολούθως, η Γαλλική Δημοκρατία έλαβε σειρά νομοθετικών μέτρων για τη μεταφορά της οδηγίας στην εσωτερική της έννομη τάξη. Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν ικανοποιήθηκε με τα μέτρα αυτά, άσκησε την παρούσα με δικόγραφο που κατέθεσε στις 16 Απριλίου 2003.

Αιτήματα των διαδίκων

12 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να διαπιστώσει ότι η Γαλλική Δημοκρατία, μη λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς τα άρθρα 2, 3, 5, 6, 7 και 8 της οδηγίας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία, και να

— καταδικάσει τη Γαλλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

13 Η Επιτροπή επικαλείται, προς στήριξη της προσφυγής της, έξι αιτιάσεις αντλούμενες αντιστοίχως από τις ως άνω διατάξεις.

14 Με τα επίσημα αιτήματα του υπομνήματός της αντικρούσεως, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή έπρεπε να παραιτηθεί από την πρώτη έως την τέταρτη καθώς και από την έκτη αιτίαση. Εντούτοις, με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, ζητεί την απόρριψη των αιτιάσεων αυτών. Δέχεται, αντιθέτως, το βάσιμο της πέμπτης αιτιάσεως.

Επί του επικουρικών αιτημάτων της Γαλλικής Κυβερνήσεως

15 Ναι μεν η Γαλλική Κυβέρνηση ζήτησε κυρίως την απόρριψη της πρώτης έως της τέταρτης καθώς και της έκτης αιτιάσεως της Επιτροπής, θεώρησε όμως επίσης ότι η Επιτροπή όφειλε να παραιτηθεί από τις εν λόγω αιτιάσεις.

16 Συναφώς πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφανθεί επί αιτήματος περί παραιτήσεως της Επιτροπής από αιτίαση στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως. Συγκεκριμένα, στα πλαίσια του εγκαθιδρυθέντος με το άρθρο 141 ΕΑ συστήματος, η Επιτροπή διαθέτει διακριτική εξουσία να ασκεί προσφυγή λόγω παραβάσεως και δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να κρίνει τη σκοπιμότητα ασκήσεως της εξουσίας αυτής (βλ., κατ' αυτή την έννοια, απόφαση της 6ης Ιουλίου 2000, C-236/99, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2000, σ. I-5657, σκέψη 28, και της 14ης Μαΐου 2002, C-383/00, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2002, σ. I-4219, σκέψη 19).

17 Αντιθέτως, εναπόκειται στο Δικαστήριο να κρίνει, ενδεχομένως, αν προσφυγή ασκηθείσα δυνάμει του άρθρου 141 ΕΑ είναι απαράδεκτη λόγω καθυστερημένης ασκήσεώς της ή αν συνιστά κατάχρηση εξουσίας (βλ. απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1971, 7/71, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1049, σκέψεις 2 έως 13).

18 Στην υπό κρίση υπόθεση, η προθεσμία που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη έληξε στις 27 Οκτωβρίου 2000 και η προσφυγή ασκήθηκε στις 16 Απριλίου 2003, ήτοι έπειτα από περίπου δύο χρόνια και έξι μήνες. Κατά την περίοδο αυτή, το οικείο κράτος μέλος θέσπισε πολλά και ουσιαστικά μέτρα στον οικείο τομέα. Τόσο η Γαλλική Κυβέρνηση όσο και η Επιτροπή αφιέρωσαν μεγάλο μέρος των υπομνημάτων τους στο ζήτημα αν τα εθνικά μέτρα που θεσπίστηκαν μετά τις 27 Οκτωβρίου 2000 ήταν επαρκή για τη μεταφορά της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη, παρόλο που είναι προφανές ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει υπόψη του την εν λόγω ανταλλαγή επιχειρημάτων.

19 Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση του κράτους μέλους όπως αυτή είχε κατά τη λήξη της προθεσμίας που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη και οι μεταβολές που επέρχονται στη συνέχεια δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Μαρτίου 2003, C-211/02, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, Συλλογή 2003, σ. I-2429, σκέψη 6).

20 Η υπ' αυτές τις συνθήκες άσκηση προσφυγής λόγω παραβάσεως δύσκολα συμβιβάζεται με το σύστημα που καθιερώνει το άρθρο 141 ΕΑ. Συγκεκριμένα, το νομότυπο της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο αυτό συνιστά ουσιώδη εγγύηση παρεχόμενη από τη Συνθήκη όχι μόνο για την προστασία των δικαιωμάτων του εν λόγω κράτους μέλους, αλλά και προς εξασφάλιση του ότι η διαδικασία που θα κινηθεί ενδεχομένως ενώπιον του Δικαστηρίου θα έχει ως αντικείμενο μια σαφώς καθορισμένη διαφορά (βλ., κατ' αυτή την έννοια, διάταξη της 11ης Ιουλίου 1995, C-266/94, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 1995, σ. I-1975, σκέψη 17, και απόφαση της 10ης Απριλίου 2003, C-392/99, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2003, σ. I-3373, σκέψη 133).

21 Σε περίπτωση ουσιώδους τροποποιήσεως των σχετικών εθνικών διατάξεων στο διάστημα μεταξύ της λήξεως της προθεσμίας που τάσσεται για τη συμμόρφωση προς την αιτιολογημένη γνώμη και της ασκήσεως της προσφυγής λόγω παραβάσεως, η εκδοθησόμενη απόφαση του Δικαστηρίου ενδέχεται να χάσει

σημαντικό μέρος της χρησιμότητάς της. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα ήταν προτιμητέο για την Επιτροπή να μην ασκήσει προσφυγή αλλά να εκδώσει νέα αιτιολογημένη γνώμη διευκρινίζοντας τις αιτιάσεις που σκοπεύει να διατηρήσει λαμβανομένης υπόψη της αλλαγής των περιστάσεων (βλ., κατ' αυτή την έννοια, προπαρατεθείσα διάταξη Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 24).

22 Πάντως, μολονότι οι συνθήκες υπό τις οποίες η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή καθιστούν περιπλοκότερη την εξέταση της διαφοράς από το Δικαστήριο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν είναι ικανοί να δικαιολογήσουν την απόρριψη της προσφυγής ως απαράδεκτης.

Επί της πρώτης αιτιάσεως σχετικά με το άρθρο 2 της οδηγίας

23 Η Επιτροπή αναπτύσσει την αιτίαση αυτή σε τέσσερα σκέλη. Πρώτον, ισχυρίζεται ότι η Γαλλική Δημοκρατία δεν μετέφερε πλήρως τον διαλαμβανόμενο στο άρθρο 2 της οδηγίας ορισμό της «περιπτώσεως εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες», δεδομένου ότι το διάταγμα 88-622, της 6ης Μαΐου 1988, περί σχεδίων για την αντιμετώπιση καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης, το οποίο θεσπίστηκε κατ' εφαρμογή του νόμου 87-565, της 22ας Ιουλίου 1987, σχετικά με την οργάνωση της πολιτικής άμυνας, την προστασία των δασών από πυρκαγιές και την πρόληψη σημαντικών κινδύνων (*JORF* της 8ης Μαΐου 1988, σ. 6636), αφορά μέρος μόνον των καταστάσεων που τείνει να ρυθμίσει το άρθρο αυτό. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες που μνημονεύονται στο εν λόγω άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία δ΄, ε΄ και στ΄, δεν προβλέπονται στο ως άνω διάταγμα. Δεύτερον, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του εν λόγω διατάγματος καλύπτει μόνον τους πυρηνικούς αντιδραστήρες θερμικής ισχύος ανώτερης των 10 MW, σε αντίθεση με την οδηγία που εφαρμόζεται στο σύνολο των πυρηνικών αντιδραστήρων. Τρίτον, κατά την Επιτροπή, το άρθρο 6, παράγραφος 2, του ίδιου διατάγματος δεν κάνει λόγο για τη διαλαμβανόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας εγκατάσταση. Τέλος, το εν λόγω διάταγμα αφορά μόνον τις εγκαταστάσεις που βρίσκονται στη Γαλλία σε αντίθεση με τις επιταγές του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχεία β΄ και γ΄, της οδηγίας.

24 Η Γαλλική Κυβέρνηση απαντά ότι οι ανεπάρκειες που επικαλείται η Επιτροπή διορθώθηκαν με τις τροποποιήσεις που εισήχθησαν με τα διατάγματα 2002-367, της 13ης Μαρτίου 2002 (*JORF* της 20ής Μαρτίου 2002, σ. 4955), και 2003-295, της 31ης Μαρτίου 2003 (*JORF* της 2ας Απριλίου 2003, σ. 5776).

25 Όπως υπενθυμίστηκε με τη σκέψη 19 της παρούσας αποφάσεως, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση που ίσχυε κατά τη λήξη της προθεσμίας που τάσσεται για την τήρηση της αιτιολογημένης γνώμης και οι μεταβολές που επέρχονται στη συνέχεια δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο. Εν προκειμένω δεν αμφισβητείται ότι η προθεσμία που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη και παρατάθηκε κατόπιν αιτήσεως των γαλλικών αρχών έληξε στις 27 Οκτωβρίου 2000. Επομένως, η ύπαρξη ή όχι της προβαλλόμενης παραβάσεως πρέπει να εκτιμηθεί βάσει της γαλλικής νομοθεσίας που ίσχυε εκείνη τη χρονική στιγμή.

26 Το άρθρο 6 του διατάγματος 88-622, ως ίσχυε κατά την εν λόγω ημερομηνία, προέβλεπε τα εξής:

«Τα ειδικά σχέδια επεμβάσεως καταρτίζονται για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων συνδεόμενων με την ύπαρξη ή τη λειτουργία έργων ή εγκαταστάσεων των οποίων η χρήση είναι συγκεκριμένη και σταθερή.

Καταρτίζεται ειδικό σχέδιο επεμβάσεως για τα ακόλουθα:

1° Χώρους που περιλαμβάνουν τουλάχιστον μία πυρηνική εγκατάσταση ακόλουθου τύπου:

a) πυρηνικό αντιδραστήρα θερμικής ισχύος ανώτερης των δέκα MW·

b) εργοστάσιο επεξεργασίας ακτινοβοληθέντων πυρηνικών καυσίμων·

c) εργοστάσιο διαχωρισμού των ισοτόπων πυρηνικών καυσίμων·

d) εργοστάσιο χημικής μετατροπής πυρηνικών καυσίμων·

e) εργοστάσιο παρασκευής πυρηνικών καυσίμων·

[...]»

27 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος της υπό εξέταση αιτιάσεως, το διάταγμα 88-622 δεν αναφέρει ρητώς καμία από τις μνημονευόμενες στο άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία δ΄, ε΄ και στ΄, της οδηγίας δραστηριότητες. Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι οι καταστάσεις που καλύπτει το διάταγμα αυτό ενδέχεται να αφορούν κάποιες από τις δραστηριότητες αυτές, αυτό ισχύει μόνο μερικώς. Ως εκ τούτου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το εν λόγω διάταγμα δεν είναι απολύτως σύμφωνο με την οδηγία.

28 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος της υπό εξέταση αιτιάσεως, το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, του διατάγματος 88-622 καλύπτει μόνον τους πυρηνικούς αντιδραστήρες θερμικής ισχύος ανώτερης των 10 MW, ενώ η οδηγία, και ιδίως το άρθρο της 2, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, εφαρμόζεται στο σύνολο των πυρηνικών αντιδραστήρων. Επομένως, το εν λόγω διάταγμα δεν είναι σύμφωνο με την οδηγία ούτε ως προς αυτό.

29 Με το τρίτο σκέλος της εξεταζομένης αιτιάσεως, η Επιτροπή ισχυρίζεται τα εξής:

«[...] στις ταξινομημένες για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος εγκαταστάσεις που αναφέρει το άρθρο 6, παράγραφος 2, του διατάγματος 88-622 δεν περιλαμβάνεται η προβλεπόμενη στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας εγκατάσταση. Συγκεκριμένα, το άρθρο 6, παράγραφος 2, του διατάγματος 88-622, παραπέμποντας αρχικώς στο προβλεπόμενο στο άρθρο 7-1 του νόμου 76-663 διάταγμα και, κατόπιν της τροποποιήσεώς του με το διάταγμα 2002-367, στο άρθρο 515-8 του κώδικα περί προστασίας του περιβάλλοντος, αφορά στην πράξη τις εν λόγω ταξινομημένες εγκαταστάσεις για τις οποίες έχει θεσπιστεί δημοσίου δικαίου περιορισμός της κυριότητας. Λαμβανομένης υπόψη της διαβιβασθείσας ονοματολογίας των ταξινομημένων εγκαταστάσεων (η οποία, ενώ χρονολογείται από τον Απρίλιο του 2000, ανακοινώθηκε από τις γαλλικές αρχές με έγγραφο της 18ης Οκτωβρίου 2000), επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι τίτλοι 1700 έως 1721, οι οποίοι αντιστοιχούν στις ραδιενεργές ουσίες, ουδόλως φέρουν τη μνεία "S" που αντιστοιχεί σε "δημοσίου δικαίου περιορισμό της κυριότητας" (servitude d'utilité publique), οπότε δεν καλύπτονται από το άρθρο 6, παράγραφος 2, του διατάγματος 88-622.»

30 Η διατύπωση αυτού του σκέλους της αιτιάσεως είναι δυσνόητη. Η φύση της προβαλλόμενης ονοματολογίας και η σχέση της με την εφαρμογή της οδηγίας δεν εξηγούνται. Το Δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει υπόψη το διάταγμα 2002-367 για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 19 και 25 της παρούσας αποφάσεως. Τέλος, μολονότι η Επιτροπή αναφέρει πολλαπλώς το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας, τέτοια διάταξη δεν υπάρχει.

31 Συνεπώς, ελλείψει της απαιτούμενης σαφήνειας, το τρίτο σκέλος της πρώτης αιτιάσεως πρέπει να απορριφθεί.

32 Όσον αφορά το τέταρτο σκέλος της αιτιάσεως αυτής, από το διάταγμα 88-622 προκύπτει ότι αυτό αφορά μόνον τις εγκαταστάσεις που βρίσκονται στη Γαλλία,

ενώ το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας αφορά ατυχήματα που συμβαίνουν εκτός του εθνικού εδάφους του οικείου κράτους μέλους. Επομένως, το εν λόγω διάταγμα δεν συνάδει προς την οδηγία επ' αυτού.

33 Συνεπώς, στις 27 Οκτωβρίου 2000, και στο μέτρο που διευκρινίζεται με τις σκέψεις 27, 28 και 32 της παρούσας αποφάσεως, η ισχύουσα γαλλική νομοθεσία δεν είχε μεταφέρει επαρκώς στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 2 της οδηγίας.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως σχετικά με το άρθρο 3 της οδηγίας

34 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η γαλλική νομοθεσία δεν περιλαμβάνει ορισμό των εννοιών «σημαντική διαρροή ραδιενεργών υλών» και «αφύσικα επίπεδα ραδιενέργειας τα οποία είναι πιθανό να είναι επιβλαβή για τη δημόσια υγεία» κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας. Ο ορισμός αυτός είναι αναγκαίος προκειμένου να προσδιοριστούν με ακρίβεια και με επαρκή βαθμό ασφάλειας δικαίου οι καταστάσεις στις οποίες εφαρμόζονται τα εθνικά μέτρα μεταφοράς της οδηγίας.

35 Η Γαλλική Κυβέρνηση απαντά ότι με το διάταγμα 2003-295 και με απόφαση της 2ας Ιουνίου 2003 (στην πραγματικότητα της 17ης Οκτωβρίου 2003), περί οργανώσεως εθνικού δικτύου μέτρων καταπολέμησης της ραδιενέργειας στο περιβάλλον (*JORF* της 28ης Οκτωβρίου 2003, σ. 18382), εισήχθη στη γαλλική νομοθεσία επαρκής ορισμός των ανωτέρω.

36 Για τους λόγους που διευκρινίστηκαν στις σκέψεις 19 και 25 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει υπόψη του τις πράξεις αυτές και η ύπαρξη της προβαλλόμενης παραβάσεως πρέπει να εκτιμηθεί σε συνάρτηση με τη νομοθεσία του καθού κράτους μέλους, ως είχε στις 27 Οκτωβρίου 2000.

37 Πάντως, η Γαλλική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί ότι, εκείνη τη χρονική στιγμή, η νομοθεσία της δεν περιείχε ορισμό των εννοιών που αναφέρει η Επιτροπή.

38 Βάσει των στοιχείων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, οι γαλλικές διατάξεις που ίσχυαν στις 27 Οκτωβρίου 2000 δεν περιείχαν καμία ένδειξη σχετικά με τα επίπεδα η υπέρβαση των οποίων μπορεί να καταστήσει αναγκαία τα προβλεπόμενα στην οδηγία μέτρα ενημερώσεως του πληθυσμού.

39 Συνεπώς, εκείνη τη χρονική στιγμή, το άρθρο 3 της οδηγίας δεν είχε μεταφερθεί επαρκώς στην τότε ισχύουσα γαλλική νομοθεσία.

Επί της τρίτης αιτιάσεως σχετικά με το άρθρο 5 της οδηγίας

40 Η Επιτροπή ισχυρίζεται τα εξής:

«Εφόσον [γίνουν δεκτές η πρώτη και δεύτερη αιτίαση], το άρθρο 5 της οδηγίας [...], το οποίο ρυθμίζει την προηγούμενη ενημέρωση του πληθυσμού που ενδέχεται να

πληγεί σε περίπτωση εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες, δεν έχει μεταφερθεί πλήρως για όλες τις εγκαταστάσεις και δραστηριότητες που ορίζει το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής, για τους λόγους που προεκτέθηκαν στα σημεία 29 έως 38 [σημεία που περιέχουν τη δεύτερη και τρίτη αιτίαση] της παρούσας προσφυγής. Συγκεκριμένα, τα μέτρα μεταφοράς της οδηγίας δεν αγγίζουν το σύνολο του ενδιαφερόμενου πληθυσμού.»

41 Κατά συνέπεια, η τρίτη αιτίαση δεν είναι παρά συνέπεια της υπάρξεως των προβαλλόμενων με την πρώτη και δεύτερη αιτίαση παραβάσεων. Επομένως, δεν έχει αυτόνομη υπόσταση.

42 Στο πλαίσιο διαδικασίας λόγω παραβάσεως, η ίδια αιτίαση δεν μπορεί να ληφθεί δις υπόψη εις βάρος του καθού κράτους μέλους.

43 Συνεπώς, η τρίτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Επί της τέταρτης αιτιάσεως σχετικά με το άρθρο 6 της οδηγίας

44 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι προβλεπόμενοι στις γαλλικές νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις τρόποι ενημέρωσης του πραγματικά πληττόμενου πληθυσμού διαφέρουν από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 6 της οδηγίας. Το άρθρο

αυτό απαιτεί να ενημερώνεται «αμέσως» ο πληττόμενος πληθυσμός. Τα άρθρα 7, τρίτο εδάφιο, και 9, δεύτερο εδάφιο, του διατάγματος 90-394, της 11ης Μαΐου 1990, περί εθνικού κώδικα συναγερμού (*JORF* της 15ης Μαΐου 1990, σ. 9585), προβλέπουν ότι ο πληθυσμός ενημερώνεται εντός των προθεσμιών που τάσσει ο υπουργός ή ο νομάρχης αντιστοίχως.

45 Η Γαλλική Κυβέρνηση επικαλείται, με το υπόμνημα αντικρούσεως, το διάταγμα 2001-368, της 25ης Απριλίου 2001, περί ενημερώσεως για τους κινδύνους και την επιβαλλόμενη στάση σε περίπτωση έκτακτης καταστάσεως, με το οποίο τροποποιήθηκε το διάταγμα 90-394, της 11ης Μαΐου 1990, περί εθνικού κώδικα συναγερμού (*JORF* της 28ης Απριλίου 2001, σ. 6737), και την απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2001, σχετικά με την εγκατάσταση μηχανισμών συναγερμού γύρω από τις πυρηνικές μονάδες για τις οποίες ισχύει ειδικό σχέδιο επεμβάσεως (*JORF* της 14ης Δεκεμβρίου 2001, σ. 19848). Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Γαλλική Κυβέρνηση επικαλείται επίσης τα άρθρα L.1333-3 και L.1333-8 του κώδικα δημόσιας υγείας, ως έχουν κατόπιν της εκδόσεως του διατάγματος 2001-270, της 28ης Μαρτίου 2001 (*JORF* της 31ης Μαρτίου 2001, σ. 5057), και του νόμου 2001-398, της 9ης Μαΐου 2001 (*JORF* της 10ης Μαΐου 2001, σ. 7325).

46 Δεδομένου ότι το σύνολο των διατάξεων αυτών θεσπίστηκε μετά τις 27 Οκτωβρίου 2000, το Δικαστήριο δεν μπορεί να τις λάβει υπόψη του, για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 19 και 25 της παρούσας αποφάσεως.

47 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει μόνον το διάταγμα 90-394. Τα άρθρα 7, τρίτο εδάφιο, και 9, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω διατάγματος προέβλεπαν ότι τα μηνύματα που εκπέμπονται μέσω ραδιοφώνου και τηλεοράσεως προκειμένου να επιβεβαιώσουν τον συναγερμό και να ανακοινώσουν στον πληθυσμό την επιβαλλόμενη συμπεριφορά εκπέμπονται εντός της προθεσμίας που τάσσουν αντιστοίχως ο υπουργός που είναι επιφορτισμένος με την πολιτική άμυνα ή ο νομάρχης που είναι επιφορτισμένος με τη διεύθυνση της παροχής βοήθειας και επαναλαμβάνονται ενδεχομένως ανά τακτά διαστήματα, όπως ορίζει το εν λόγω διάταγμα.

48 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η διάταξη αυτή δεν αποτελούσε πλήρη μεταφορά του άρθρου 6 της οδηγίας κατά το οποίο ο πραγματικά πληττόμενος πληθυσμός πρέπει να ενημερώνεται αμέσως σχετικά με την κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και την επιβαλλόμενη συμπεριφορά.

49 Κατόπιν τούτων, η εθνική νομοθεσία που ίσχυε όταν έληξε η προθεσμία που είχε ταχθεί για τη συμμόρφωση προς την αιτιολογημένη γνώμη δεν αποτελούσε επαρκή μεταφορά του άρθρου 6 της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη.

Επί της πέμπτης αιτιάσεως σχετικά με το άρθρο 7 της οδηγίας

50 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το άρθρο 7 της οδηγίας σχετικά με την ενημέρωση των ομάδων παροχής βοήθειας δεν μεταφέρθηκε πλήρως στο γαλλικό δίκαιο. Η εγκύκλιος 1102, της 29ης Σεπτεμβρίου 1987, σχετικά με την οργάνωση παροχής ιατρικής βοήθειας την πρώτη ημέρα σε περίπτωση ατυχήματος από ακτινοβολία ή ραδιενέργεια (επείγουσα ιατρική βοήθεια), δεν αρκούσε για την επίτευξη των στόχων του εν λόγω άρθρου. Δεν ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις της ασφάλειας δικαίου που επιβάλλει η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου.

51 Η Γαλλική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί το βάσιμο της αιτιάσεως αυτής. Δηλώνει μάλιστα την πρόθεσή της να τροποποιήσει το συντομότερο δυνατό το άρθρο R.1333-85 του κώδικα προστασίας της δημόσιας υγείας προκειμένου να εξασφαλίσει την πλήρη μεταφορά του άρθρου 7 της οδηγίας.

52 Πρέπει να τονιστεί ότι η ως άνω εγκύκλιος 1102 δεν περιέχει καμία διάταξη σχετική με την ενημέρωση ομάδων παροχής βοήθειας.

53 Περαιτέρω, η απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 1994, σχετικά με την εκπαίδευση επαγγελματιών πυροσβεστών (*JORF* της 7ης Ιανουαρίου 1995, σ. 319), ως είχε αρχικώς, τυγχάνει εφαρμογής μόνο στους πυροσβέστες και όχι σε άλλα πρόσωπα που ενδέχεται να επέμβουν στην οργάνωση παροχής βοήθειας.

54 Επιπλέον, ναι μεν η απόφαση αυτή προβλέπει ειδική εκπαίδευση για θέματα κινδύνου από ακτινοβολίες, από τα άρθρα της 23, παράγραφος 2, και 27, παράγραφος 2, όμως προκύπτει ότι η εκπαίδευση αυτή προβλέπεται μόνον προαιρετικά με σκοπό τη βαθμολογική προαγωγή. Ως εκ τούτου, η εν λόγω εκπαίδευση δεν αντιστοιχεί στην κατάλληλη και ανά τακτά χρονικά διαστήματα εκπαίδευση που επιβάλλει το άρθρο 7 της οδηγίας.

55 Συνεπώς, κατόπιν των προεκτεθέντων, η γαλλική νομοθεσία που ίσχυε στις 27 Οκτωβρίου 2002 δεν αποτελούσε επαρκή μεταφορά του άρθρου 7 της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη.

Επί της έκτης αιτιάσεως σχετικά με το άρθρο 8 της οδηγίας

56 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 8 της οδηγίας, στις πληροφορίες που προβλέπουν τα άρθρα 5, 6 και 7 της οδηγίας «περιλαμβάνονται και οι αρχές οι οποίες είναι αρμόδιες για την εφαρμογή των μέτρων που περιγράφονται στα άρθρα αυτά». Η πρακτική των γαλλικών αρχών, ήτοι να περιέχεται στο πληροφοριακό υλικό που διανέμεται στο κοινό μνεία των αρμόδιων αρχών, δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής για την ορθή και πλήρη μεταφορά του εν λόγω άρθρου 8 στην εσωτερική έννομη τάξη. Συγκεκριμένα, δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της ασφάλειας δικαίου.

57 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 161, τρίτο εδάφιο, ΕΑ, τα κράτη μέλη έχουν δυνατότητα επιλογής του τύπου και των μέσων συμμορφώσεως προς τις οδηγίες, ώστε να εξασφαλιστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το αποτέλεσμα το οποίο αυτές επιδιώκουν. Από την εν λόγω διάταξη προκύπτει ότι η μεταφορά οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο δεν απαιτεί οπωσδήποτε την έκδοση νομοθετικής πράξεως σε κάθε κράτος μέλος. Ομοίως, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επανειλημμένως ότι η μεταφορά οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο δεν απαιτεί πάντοτε τυπική επανάληψη των επιταγών της σε ειδική και ρητή νομοθετική διάταξη (βλ., κατ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 26ης Ιουνίου 2003, C-233/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2003, σ. I-6625, σκέψη 76, και της 20ής Νοεμβρίου 2003, C-296/01, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2003, σ. I-13909, σκέψη 55).

58 Η έκτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να εξεταστεί υπό το φως της νομολογίας αυτής.

59 Εν προκειμένω, η Επιτροπή ουδόλως απέδειξε ότι η τήρηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 8 της οδηγίας υποχρέωση απαιτεί τη θέσπιση ειδικών μέτρων μεταφοράς στην εσωτερική έννομη τάξη.

60 Επιπλέον, η Επιτροπή δέχεται ότι η πρακτική των γαλλικών αρχών συνίσταται στο να περιέχεται στο πληροφοριακό υλικό που διανέμεται στο κοινό μνεία των αρμόδιων αρχών, χωρίς να αποδεικνύει τον λόγο για τον οποίο η εν λόγω πρακτική είναι αντίθετη με την υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 8.

61 Ως εκ τούτου, η έκτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

62 Κατόπιν των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Γαλλική Δημοκρατία, μη έχοντας θεσπίσει όλα τα μέτρα που απαιτούνταν για τη συμμόρφωσή της προς τα άρθρα 2, 3, 6 και 7 της οδηγίας μέχρι τις 27 Οκτωβρίου 2000, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

Επί των δικαστικών εξόδων

63 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Πάντως, δυνάμει του άρθρου 69, παράγραφος 3, το Δικαστήριο μπορεί, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων, να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του. Εν προκειμένω, επειδή κάθε διάδικος ηττήθηκε μερικώς, κάθε διάδικος θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Γαλλική Δημοκρατία, μη έχοντας θεσπίσει, στις 27 Οκτωβρίου 2000, όλα τα μέτρα που απαιτούνταν για τη συμμόρφωσή της προς τα άρθρα 2, 3, 6 και 7 της οδηγίας 89/618/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 1989, σχετικά με την ενημέρωση του πληθυσμού για τα εφαρμοστέα μέτρα προστασίας της υγείας και την επιβαλλόμενη συμπεριφορά σε περίπτωση έκτακτου κινδύνου από ακτινοβολίες, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Κάθε διάδικος θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

(υπογραφές)